

ย้อนรอยวิถี... 'ปั้นโอ่ง'

เคลือบดินเผาด้วย 'เตามังกร'

“โอ่งมังกร” ผลิตภัณฑ์หนึ่งเดียวที่มีชื่อเสียงของ จ.ราชบุรี ปัจจุบันมีอยู่มากกว่า 30 โรง ที่ยังยึดอาชีพปั้นโอ่งตามแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวจีนแผ่นดินใหญ่ ที่อพยพมาตั้งรกรากอยู่ที่ จ.ราชบุรี เมื่อหลายร้อยปีก่อน และได้นำความรู้การปั้นโอ่งมังกรติดตัวมาด้วย จนยึดเป็นอาชีพการปั้นโอ่งที่ทำด้วยมือล้วนๆ ไม่มีการใช้เครื่องจักรกล

แต่ด้วยปัญหาหลายประการ เช่น วัตถุดิบลดน้อยลง ใช้ถังพลาสติกแทนโอ่งมังกรเพิ่มขึ้น คนที่ปั้นโอ่งรุ่นเก่าๆ มีด็กก็เสียชีวิตไปบ้าง ออกไปทำงานอื่นบ้าง บวกกับค่าแรงงานเพิ่มขึ้น แต่ต้นทุนเท่าเดิม หนุมสาวก็หันไปทำงานที่ง่ายกว่าการปั้นโอ่งที่เป็นงานอยู่กับดิน ทำให้ผู้ประกอบการโอ่งเริ่มซบเซาลงไป บางโรงหันไปทำเครื่องเคลือบดินเผาอย่างอื่น เช่น กระถางปลูกต้นไม้ งานเครื่องเคลือบดินเผาแบบศิลปะตกแต่งสวน บ้านพัก และรีสอร์ท

ผศ.ศุภกา ปาลเปรม รองคณบดีคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จัด “โครงการย้อนรอยวิถีชีวิตเครื่องเคลือบดินเผาไทยสู่การสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน” การสร้างสรรค์เครื่องเคลือบดินเผาด้วยเตามังกร จังหวัดราชบุรี Dragon Wood Firing 2012 ที่โรงโอ่งรุ่งศิลป์ เลขที่ 412/3 ซอยตันโพธิ์ ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี

มีสถาบันการศึกษาต่างๆ เข้าร่วมหลายแห่ง อาทิ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตเพาะช่าง คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยช่างศิลป์และ

โอ่งและกระถางที่ผ่านการเผาแล้ว

คณะอาจารย์และนักศึกษาเข้าร่วมงาน

มี **นายณรงค์ ครองชนม์** รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี เป็นประธานเปิดและจุดไฟในเตาเผา โครงการสร้างสรรค์งานเครื่องเคลือบดินเผาด้วยเตามังกร จังหวัดราชบุรี จัดขึ้นเพื่อตระหนักในการนำความรู้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ค่อยๆ เลือนหายไปจากวิถีชีวิตของคนไทย มาฟื้นฟูต่อยอด เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน และยังคงความเรียบง่ายเฉพาะวิถีการทำแบบดั้งเดิม ซึ่งได้แก่ การสร้างเตาเผาแบบง่าย การนำเศษวัสดุต่างๆ มาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการเผา และการใช้ขี้เถ้าในการทำเคลือบ เป็นต้น

โดยจัดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ดั้งเดิมของบรรพบุรุษ และเชื่อมโยงผสมผสานความรู้ต่างๆ ที่ได้รับการพัฒนาเพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานเครื่องเคลือบดินเผา ของนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ ศิลปิน และผู้สนใจทั่วไป ให้ความรู้หลากหลายยิ่งขึ้น

การจัดสัมมนาครั้งนี้จึงเป็นการให้ความรู้พื้นฐานและเทคนิคต่างๆ เกี่ยวกับการเผาเตามังกร เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานที่อยู่บนพื้นฐานของความเรียบง่าย และให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาสามารถนำความรู้ที่ได้ไปทดลองต่อยอด เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ตามแบบฉบับของตน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาและการสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน

มีผู้เข้าร่วมสัมมนาทั้งสิ้น 118 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม เป็นนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่างๆ รวม 83 คน คณาจารย์และศิลปิน รวม 35 คน

นักศึกษาเรียนปั้นด้วยตัวเอง

ชัยชาญ ถาวรเวช

ทัศนัย ศิลป์ประเสริฐ

ผศ.ชัยชาญ ถาวรเวช อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร กล่าวว่า ที่นี่เป็นต้นตอของการทำงานพื้นถิ่นของโอ่งมังกรราชบุรี มีส่วนผสมพิเศษอย่างชี้ให้เห็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของที่นี่ โดยเด็กหนุ่มสาวเหล่านี้เป็นนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่จะพยายามหาประสบการณ์ ซึ่งการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยจะเป็นแค่ทฤษฎีเป็นวิชาการ แต่ข้างนอกยังมีการปฏิบัติงานอะไรต่างๆ มากมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของนักศึกษาที่ต้องเจอหลังจบการศึกษาไปแล้ว

“เป็นเรื่องที่ดีที่ทางโรงงานรุ่งศิลป์ของคุณทัศนัย ศิลป์ประเสริฐ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มาทำเวิร์กช็อปที่นี่ ซึ่งไม่ใช่มหาวิทยาลัยศิลปากรที่เป็นเจ้าภาพแห่งเดียว แต่ยังมีอีกหลายสถาบันที่มาร่วมงาน สิ่งเหล่านี้จะทำให้งานเก่าๆ ได้มีการประยุกต์และพัฒนาสร้างสรรค์เป็นลักษณะแนวใหม่นอกเหนือสิ่งเก่าๆ ที่ได้เคยทำไว้อยู่ตลอดเวลา เป็นการสืบสานสิ่งที่บรรพบุรุษของไทยได้ทำไว้ในอดีต”

นายทัศนัย ศิลป์ประเสริฐ เจ้าของโรงโอ่งรุ่งศิลป์ กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเตาเผามังกรว่า เป็นเตาพื้นฐานที่มาจากเมืองจีน เมื่อ 75 ปีก่อน ชาวจีนจากโพ้นทะเลได้มาจากเมืองจีน คือ “โรงงานเก้าองไถ่” และของ “เก้าแซ่ไถ่” ที่เป็นเพื่อนกัน และมาเมืองไทยอยู่ที่กรุงเทพฯ จากนั้นได้นำดินจากราชบุรีกลับไปปั้นที่กรุงเทพฯ บำรุงภูวนำไปปั้นแล้วดินที่ราชบุรีมีคุณภาพดี ทั้งการขึ้นรูปไม่แตกเสียหายมาก หลังจากทดสอบแล้วก็กลับมาที่ราชบุรีอีกครั้งหนึ่ง และได้เริ่มต้นการทำถ้วยชามเล็กๆ เช่น ไห จากนั้น มีการพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ จนมาถึงการทำโอ่งใหญ่มังกรกลายเป็นสินค้าประดับภายในบ้านและนอกบ้าน

นับแต่นั้น ปัจจุบันมีการส่งจำหน่ายไปทั่วโลกทางยุโรปและอเมริกา และทั่วประเทศไทยโดยเฉพาะภาคอีสานถ้าไปถามชาวบ้านจะชอบโอ่งมังกรเพราะว่าเวลาฝนตก โอ่งมังกรจะสามารถใส่น้ำกินได้ดีที่สุด เพราะไม่แตกหัก ไม่มีมลภาวะ ถ้าเป็นโอ่งปูนหากน้ำแห้งไปแล้วระยะหน้าแล้งพอใส่น้ำเข้าไปจะเกิดแรงดันและระเบิด และยังมีเรื่องหินปูนเข้าไปปะปนอยู่ ซึ่งประชาชนทางภาคอีสานที่ใช้โอ่งมังกรใส่น้ำ จะรู้ดีว่าน้ำจากโอ่งมังกรราชบุรีน้ำเย็นน้ำดื่ม

จึงควรอนุรักษ์ “โอ่งมังกรราชบุรี” ไว้ อย่าให้สูญหายไปจากแผ่นดินไทย

พันธุ์ แก้วนุ้ย